

РОЗДІЛ III. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.451

ДОГОВІР КОНТРАКТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Єфімов О.М., к.ю.н., доцент

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, Україна
oleksandr.yefimov@yefimov-partners.com*

Статтю присвячено питанням визначення правової суті договору контрактації сільськогосподарської продукції як виду договорів купівлі-продажу. Досліджено різні точки зору на причини виникнення цього правочину, його суб'єктний склад, предмет, істотні умови. Окремо проаналізовано юридичні ознаки договору контрактації.

Ключові слова: купівля-продаж, контрактація сільськогосподарської продукції, суб'єкти договору контрактації, предмет договору контрактації.

ДОГОВОР КОНТРАКТАЦИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ

Ефимов А.Н.

*Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана,
просп. Победы, 54/1, г. Киев, Украина
oleksandr.yefimov@yefimov-partners.com*

Статья посвящена вопросам определения правовой сути договора контрактации сельскохозяйственной продукции как виду договоров купли-продажи. Исследованы различные точки зрения на причины возникновения этой сделки, его субъектный состав, предмет, существенные условия. Отдельно проанализированы юридические признаки договора контрактации.

Ключевые слова: купля-продажа, контрактация сельскохозяйственной продукции, субъекты договора контрактации, предмет договора контрактации.

AGREEMENT ON CONTRACTION OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Yefimov O.M.

*Kyiv national economical university named after Vadym Hetman,
Peremohy, 54/1, Kyiv, Ukraine
oleksandr.yefimov@yefimov.partners.com*

The article is devoted to the questions of research of legal essence of agreement on contraction of agricultural production. It investigates the different points of view on the reasons of appearance of this agreement, its subject composition, object and essence of agreement. The juridical features of agreement on contraction are investigated as well.

In market conditions, the sale of agricultural production takes place in two ways: on stock exchanges, auctions, and by the conclusion of direct contracts with customers. One of such direct agreements on the supply of goods by agricultural producers is agreement on contraction.

By its legal grounds, agreement on contraction of agricultural products is mutual (containing mutual rights and obligations of both parties) consensual (rights and obligations arise at the time of its conclusion), payable. The agreement on contraction of shall be concluded in writing.

Parties to this agreement are the seller – agricultural producer and the collector – contractor.

Agreement on contraction of agricultural production is a kind of purchase and sale contract. It is the subject of general provisions of purchase and sale, as well as supply agreement, unless otherwise provided by contract or law.

The special features of the agreement on contraction include the fact that the performance of contractual obligations by producer of agricultural products is largely dependent on weather conditions, and not only on technological processes, as in manufacturing. Therefore, purchaser for the purpose of balancing the legal status of the parties to contract, is entrusted with a number of additional responsibilities, namely not only to receive products from the producer, but also to export it, to provide packaging materials, containers, etc.

Article 274 of the Commercial Code of Ukraine envisages responsibility according to the contract for failure to deliver agricultural products in the terms envisaged by agreement on contraction. In case of such violations,

manufacturer shall pay the contractor a penalty in the amount established by the contract, unless otherwise provided by law. If the products were not prepared on time for delivery and acceptance and the contractor was not warned about this, the producer is obliged to compensate the contractor's losses.

The contractor in turn is responsible for non-acceptance of agricultural products directly from the producer, as well as the rejection of the acceptance of products delivered by the producer within the time and in the manner agreed upon by the parties. In this case, the legislator establishes liability to a fine of five per cent of the unaccepted products, including bonuses and discounts, as well as the obligation to compensate the damage caused to the producer, and for products that are perishable – their full value.

Key words: purchase and sale, contraction of agricultural production, subjects of agreement on contraction, object of agreement on contraction.

У ринкових умовах господарювання реалізація сільгосппродукції її товаровиробниками здійснюється двома шляхами: на біржах, аукціонах і шляхом укладення прямих договорів із покупцями. Одним із таких прямих договорів, за яким здійснюється постачання продукції сільгоспвиробниками, є договір контракції. Відповідно до ст.713 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) *за договором контракції сільськогосподарської продукції виробник сільськогосподарської продукції зобов'язується виробити визначену договором сільськогосподарську продукцію й передати її у власність заготівельникові (контрактанту) або визначеному ним одержувачеві, а заготівельник зобов'язується прийняти цю продукцію та оплатити її за встановленими цінами відповідно до умов договору.*

Зміст договору контракції змінювався залежно від того, на якому етапі розвитку знаходилася наша держава. Залежно від конкретної історичної ситуації домінували то одні, то інші його ознаки. Договір контракції в один період мав характер *торгової угоди між виробниками сільськогосподарського сировини та промисловими підприємствами, що здійснюють її переробку*; в інші періоди центр уваги переносився на *виробничу допомогу посівальникам із розвитку продуктивних сил у сільському господарстві*. Прийнято вважати, що першим же предметом договору контракції історично була бавовна, що контракувалася із Середньої Азії та із Закавказзя [1, с. 12].

Договір контракції сільськогосподарської продукції є відносно новим явищем у цивілістиці. Ще на початку минулого століття такого інституту права не існувало взагалі. У той час вважалося можливим застосування до цих правовідносин правил про договір купівлі-продажу або про правил про так званий договір «запродажу», що викликало суттєві заперечення з боку цивілістів [5, с. 585]. При цьому досить часто цивілісти застосовували термін «законтраковані товари», яким позначали товари або припаси, які не існують взагалі або не наявні в продавця, а будуть вироблені ним чи закуплені в майбутньому. Проте щодо таких «майбутніх» товарів договір купівлі-продажу вже був укладений. Тобто продавець брав на себе обов'язок продати товар, власником якого він у момент укладення договору не був, а стане ним у майбутньому з певним ступенем ймовірності.

На думку Г.Ф. Шершеневича, проблема полягала в тому, що згідно із чинним на той час законодавством договір купівлі-продажу передбачав наявність речі, яка повинна була перебувати у володінні продавця. Тобто предметом купівлі-продажу не могли виступати речі, що не існували на момент укладення договору, наприклад майбутній врожай [8, с. 312].

Відносини, що виникають під час укладення та виконання договорів контракції сільськогосподарської продукції, крім §4 глави 54 ЦК України, врегульовані також §2 глави 20 Господарського кодексу України (далі – ГК України).

За своїми *юридичними ознаками* договір контракції сільськогосподарської продукції є взаємним (містить взаємні права й обов'язки обох сторін), консенсуальним (права й обов'язки за ним виникають у момент його укладення), відплатним. Договір контракції повинен бути укладений у *письмовій формі*.

Сторонами цього договору є продавець (виробник сільськогосподарської продукції) та заготівельник (контрактант). Щодо віднесення цього договору до господарських договорів не має єдиної думки. Так, С.Д. Русу вважає, що сторонами такого договору є, як *правило*, підприємці [7, с. 234]. Ю.О. Заїка стверджує, що сторонами в договорі контракції сільгосппродукції є саме підприємці: виробник сільськогосподарської продукції та її заготівельники [2, с. 237].

Відповідно до ст.272 ГК України істотними умовами договорів контракції є такі:

- 1) види продукції (асортимент), номер державного стандарту або технічних умов, гранично допустимий вміст у продукції шкідливих речовин;
- 2) кількість продукції, яку контрактант приймає безпосередньо у виробника;

- 3) ціна за одиницю, загальна сума договору, порядок та умови доставки, строки здавання-приймання продукції;
- 4) обов'язки контрактанта щодо подання допомоги в організації виробництва сільськогосподарської продукції та її транспортування на приймальні пункти й підприємства;
- 5) взаємна майнова відповідальність сторін у разі невиконання ними умов договору;
- 6) інші умови, передбачені Типовим договором контрактації сільськогосподарської продукції, затвердженим у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Специфічною умовою договору контрактації є його предмет. Ним є лише сільгосппродукція. С.Д. Русу вважає, що така продукція сільськогосподарського виробництва повинна відповідати двом критеріям, щоб бути предметом договору контрактації: *по-перше*, така продукція повинна бути отримана в сільському господарстві, а *по-друге*, вона повинна бути отримана шляхом вирощування або збору того, що виросло без втручання людини, а також шляхом виробництва (жива худоба, птиця, молоко, шерсть овець). Предметом договору контрактації не може бути продукція переробки вирощеної (виробленої) сільськогосподарської продукції, наприклад масло, сир, консервовані овочі або фруктові консерви тощо [7, с. 234]. На думку Ю.О. Заїки, предметом договору контрактації є будь-яка продукція сільськогосподарського виробництва (рослинництва, тваринництва, звірівництва тощо) як у необробленому вигляді (зернові, картопля, овочі), так і та, що пройшла первинну обробку (масло, вершки) [2, с. 237]. Класичним предметом договору контрактації сільськогосподарської продукції прийнято вважати майбутній урожай, який на момент укладення договору ще не існує.

Договір контрактації сільськогосподарської продукції є видом договору купівлі-продажу. До нього застосовуються загальні положення як про купівлю-продаж, так і положення про договір поставки, якщо інше не встановлено договором або законом.

До особливостей договору контрактації Ю.О. Заїка відносить те, що виконання договірних зобов'язань виробником сільськогосподарської продукції значною мірою залежить від погодних умов, а не лише від технологічних процесів, як у виробництві товарів. Через це на заготівельника з метою врівноваження правового становища сторін за договором контрактації покладено низка додаткових обов'язків, зокрема не лише прийняти продукцію у виробника, а й забезпечити її вивезення, надати пакувальні матеріали, тару тощо [2, с. 238].

Статтею 274 ГК України передбачено *відповідальність* за договором контрактації за нездачу сільськогосподарської продукції в строки, передбачені договором контрактації. У разі такого порушення виробник повинен сплатити контрактанту неустойку в розмірі, встановленому договором, якщо інший розмір не передбачений законом. У разі якщо продукцію не було своєчасно підготовлено до здавання-приймання й про це не було попереджено контрактанта, виробник зобов'язаний відшкодувати контрактанту завдані цим збитки.

Контрактант у свою чергу несе відповідальність за невиконання зобов'язання щодо приймання сільськогосподарської продукції безпосередньо у виробника, а також за відмову від приймання продукції, пред'явленої виробником у строки і в порядку, що погоджені сторонами. У такому разі законодавцем встановлено відповідальність у вигляді штрафу у розмірі п'яти відсотків вартості неприйнятої продукції, враховуючи надбавки та знижки, а також обов'язок відшкодувати завдані виробникові збитки, а щодо продукції, яка швидко псується, – повну її вартість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Близнюк О. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: історія та сучасність в застосуванні / О. Близнюк // Юридичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 12-14.
2. Заїка Ю.О. Українське цивільне право: навчальний посібник / Ю.О. Заїка. – 2-ге видання друге, змінене і доповнене. – К.: Правова єдність, Всеукраїнська асоціація видавців, 2008. – 368 с.
3. Кириллов И.А. Контрактация и её значение в сельском хозяйстве / И.А. Кириллов. – М.: Госиздат, 1930. – 254 с.
4. Лурье С.М. Правовое регулирование контрактации сельскохозяйственной продукции в СРСР / С.М. Лурье. – Кишинёв: Карта молдовеняске, 1972. – 159 с.
5. Мейер Д.И. Русское гражданское право / Д.И. Мейер. – М.: «Статут», 1997. – 246 с.

6. Цивільне право України. Академічний курс: підруч. / за заг. ред. д.ю.н., проф., академіка АПН України, Заслуженого діяча науки і техніки Я.М. Шевченко – Вид. друге, доп. і перероб. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2006. – 696 с.
7. Цивільне право України: начальний посібник / за ред. Р.О. Стефанчука – К.: Наукова думка, Прецедент, 2004. 361 с.
8. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права / Г.Ф. Шершеневич. – Тула: Автограф, 2001. – 461 с.

REFERENCES

1. Blyznyuk, O. (2006), "Agreement of contracting agricultural production: history and modernity in the application", *Yurydychnyi zhurnal*, no. 5, pp. 12-14.
2. Zaika, Yu.O. (2008), *Ukrayinske tsyvilne pravo: navchalnyi posibnyk* [Ukrainian civil law: tutorial], Pravova ednist, Vseukrayinska asotsiatsiya vydavtsiv, Kyiv, Ukraine.
3. Kirillov, I.A. (1930), *Kontraktatsiya i ee znachenie v selskom khozyaystve* [Contracting and its importance in agriculture], Gosizdat, Moscow, Russia.
4. Lure, S.M. (1972) *Pravovoe rehulirovanie kontraktatsii selskokhozyaystvennoy produktsii v SRSR* [Legal regulation of agricultural products in the contracting of USSR], Kartya moldovenyaskie, Kishinev, Moldova.
5. Meyer, D.I. (1997), *Russkoe hrazhdanskoe pravo* [Russian civil law], Statut, Moscow, Russia.
6. Shevchenko, Ya.M. (editor) (2006), *Tsyvilne pravo Ukrayiny. Akademichnyi kurs* [Civil law Ukraine: academic course], Vydavnicхий dim «In Yure», Kyiv, Ukraine.
7. Stefanchuk, R.O. (2004), *Tsyvilne pravo Ukrayiny: nachalniy posibnyk* [Civil law Ukraine: tutorial], Naukova dumka, Precedent, Kyiv, Ukraine.
8. Shershenovich, G.F. (2001), *Uchebnik russkoho grazhdanskoho prava* [Textbook of Russian civil law], Avtohrاف, Tula, Russia.

УДК 347.78 (477+4+73)

ОБХІД ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ЯК ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ: АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ ПРАКТИКИ ВИЗНАННЯ

Баженов М.І., аспірант

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, Україна
mikhail-bazhenov-2014@mail.ru*

Досліджено нормативно-правове регулювання обходу технічних засобів захисту як порушення авторських прав в Україні, країнах Європейського Союзу та США. Встановлена невідповідність змісту такого порушення в досліджених законодавствах. Охарактеризовано проблеми з притягненням до відповідальності осіб, винних у порушенні щодо обходу в національній практиці, а також запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: порушення авторських прав, технічні засоби захисту авторського права, обхід технічних засобів захисту, відповідальність.

ОБХОД ТЕХНИЧЕСКИХ СРЕДСТВ ЗАЩИТЫ КАК НАРУШЕНИЕ АВТОРСКИХ ПРАВ: АНАЛИЗ НАЦИОНАЛЬНОЙ И ЗАРУБЕЖНОЙ ПРАКТИКИ ПРИЗНАНИЯ

Баженов М.И.

*Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, ул. Владимирская, 60, г. Киев, Украина
mikhail-bazhenov-2014@mail.ru*

Исследовано нормативно-правовое регулирование обхода технических средств защиты как нарушение авторских прав в Украине, странах Европейского Союза и США. Установлено несоответствие содержания